

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

2. Філінович В. В. Передання прав на доменне ім'я та його трансфер до іншого реєстратора. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 34. С. 62–64.
3. Реєстрація доменів і суперечки з приводу доменних імен – як передбачити ризики // Західна консалтингова група. URL: <https://zkg.ua/reiestratsiia-domeniv-i-superechky-z-privodu-domennykh-imen-iak-peredbachyty-ryzyky/> (дата звернення 03.03.2020).
4. Некіт К. Г. Доменне ім'я як об'єкт цивільних прав. *Часопис цивілістики*. 2017. № 23. С. 40–44.
5. About WHOIS. Internet Corporation for Assigned Names and Numbers. URL: <https://whois.icann.org/en/about-whois> (дата звернення: 29.02.2020).
6. Issues and Challenges Impacting Domain Name Registrants. ICANN. Los Angeles. 2018. Т.1. 15 с.

СПЕЦИФІКА МАЙНОВИХ І НЕМАЙНОВИХ ПРАВ В СИСТЕМІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Хрідочкін А. В.

*д. ю. н., доцент, завідувач кафедри загально-правових дисциплін
Дніпровського гуманітарного університету*

Право інтелектуальної власності виступає ключовою ланкою категорії «інтелектуальна власність». При цьому слід підкреслити, що мова йде про право інтелектуальної власності, а не традиційне право власності, між якими існують визначальні розбіжності. Якщо право власності спрямоване на панування власника над належними йому речами, а заборона втручання третіх осіб має при цьому додатковий, забезпечувальний характер, то право інтелектуальної власності забороняє використання третім особам результатів інтелектуальної творчої діяльності. До права інтелектуальної власності, на відміну від права власності, не можна застосовувати набуття за давністю, знахідкою, відчуженням (адже творець не втрачає повністю зв'язок з результатом своєї інтелектуальної творчої діяльності - він продовжує існувати у формі немайнового права творця) та приватизацією. Це право не можливо також припинити у зв'язку зі знищенням, реквізицією або конфіскацією об'єкта інтелектуальної власності.

Існує відмінність і у тривалості дії цих прав: право власності не має обмежень у часі, а тривалість дії права інтелектуальної власності чітко регламентоване законодавством. До того ж, право власності визнає за особою право на придбання речі у всіх країнах світу незалежно від місця проживання власника та місцезнаходження майна.

Натомість право інтелектуальної власності має територіальний характер, тобто набуте на території однієї країни воно не визнається на території іншої, і для набуття цього права в інших країнах необхідна наявність відповідних міжнародних договорів. І нарешті, якщо право власності базується на майнових правах, то право інтелектуальної власності – на майнових і особистих немайнових правах, і його володілець не може вимагати його уречевлення, оскільки такої речі не існує.

Таким чином, вищезазначене дає всі підстави стверджувати, що право інтелектуальної власності є правом особливого роду, належить до абсолютних прав і здійснюється шляхом реалізації майнових та особистих немайнових прав, що зумовлює необхідність спеціального правового регулювання.

Серед фахівців цивільного права загально визнаним є положення про те, що під правом інтелектуальної власності слід розуміти право особи на результат інтелектуальної творчої діяльності або інший об'єкт права інтелектуальної власності, визнаний чинним законодавством [1, с. 131]. При цьому зміст права інтелектуальної власності складає сукупність майнових і особистих немайнових прав суб'єкта цього права. Відповідно до ст. 424 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України майновими правами інтелектуальної власності є: право на використання об'єкта інтелектуальної власності, два виключних права (дозволяти використання об'єкта інтелектуальної власності та перешкоджати неправомірному використанню об'єкта інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання), а також інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. Право на використання об'єкта інтелектуальної власності означає, що за первинними суб'єктами закріплене право на використання створеного ним об'єкта інтелектуальної власності та отримання максимального результату від використання його корисних властивостей шляхом розпорядження правом на цей об'єкт на власний розсуд.

Способи використання об'єктів інтелектуальної власності визначаються їх особливостями, що закріплені у законодавстві України про інтелектуальну власність. Приміром, особливості використання результатів літературно-мистецької діяльності визначені у ст. ст. 15, 39 – 41 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Використання результатів науково-технічної творчості регулюється ст. 28 Закону України про охорону прав на винаходи і корисні моделі», ст. 20 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», ст. 16 Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» тощо. А використання результатів індивідуалізації товарів (послуг) та їх виробників відбувається у відповідності зі ст. 17 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» і ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Центральне місце у системі майнових прав інтелектуальної власності належить виключним правам. Концепцію виключних прав вітчизняна цивілістика почала розробляти ще на початку XX ст. Так, у працях Я. А. Конторовича і Г. Ф. Шершеневича виключні права трактувалися як «монополія володільця» суб'єкта права інтелектуальної власності на використання об'єкта інтелектуальної власності. Дещо інше розуміння змісту поняття «виключні права» обстоювалося радянськими дослідниками, оскільки у відповідності із тогочасною ідеологією об'єкт права інтелектуальної власності не визнавався товаром, а виключні права інтелектуальної власності полягали в їх належності лише творцю і неприпустимості передання іншим особам.

У сучасній вітчизняній правовій доктрині виключним вважається таке право, за яким кожна особа, крім тієї, якій воно належить, не може використовувати об'єкт інтелектуальної власності, не маючи на це відповідного дозволу, за винятком випадків, встановлених законом. Сформульовані також і ознаки виключних прав інтелектуальної власності, до яких належать їх майновий характер, належність лише суб'єкту права інтелектуальної власності, можливість передання іншому суб'єкту права інтелектуальної власності та обмеженість визначеним законодавством строком [2, с. 77-78].

Відповідно до чинного законодавства виключне право дозволяти використання об'єкта інтелектуальної власності іншим особам має абсолютний характер і може бути обмежене лише на підставі та у спосіб, передбачений законом (примусовою ліцензією, спільним правом інтелектуальної власності тощо), тому саме творець передає тільки йому належне право на використання об'єкта інтелектуальної власності іншій особі на підставі договору, в якому передбачаються умови такого використання. Виключне ж право перешкоджати неправомірному використанню об'єктів інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання означає юридичну можливість здійснення передбачених законом превентивних дій, спрямованих на недопущення чи припинення неправомірного використання об'єктів інтелектуальної власності (будь-якого використання, що порушує майнові права суб'єктів права інтелектуальної власності).

Майнові права інтелектуальної власності є непорушними, і тільки їх суб'єкт може за власною ініціативою відмовитися від них або погодитися на їх обмеження. Ніхто не може бути позбавлений цього права або обмежений у його здійсненні, окрім випадків, передбачених законом. Зокрема, законодавством встановлені обмеження майнових прав інтелектуальної власності, які можуть бути часовими, географічними, дозволеним «вільним використанням» та стосовно не охоронюваних об'єктів. Крім того, у залежності від особливостей об'єкта інтелектуальної власності та способів його використання законодавством встановлені наступні винятки стосовно обмеження майнових прав

інтелектуальної власності: вільне використання (воно може відбуватися у суспільних інтересах для забезпечення доступу до творів із пізнавальною та інформаційною метою, з метою реалізації соціальних і загальнокультурних потреб суспільства, а також з метою забезпечення освітнього процесу і наукових досліджень та у сфері особистого використання), примусове відчуження прав (яке здійснюється компетентним державним органом без згоди правовласника на користь зацікавленої у використанні об'єкту інтелектуальної власності особи). Причому саме ці органи власним рішенням визначають і обсяг такого використання, і термін дії договору, і розмір та порядок виплати винагороди попередньому власнику (подібне рішення ухвалює Кабінет Міністрів України або суд) та право попереднього користувача (ним визнається особа, яка до дати подання заявки на об'єкт інтелектуальної власності або якщо було заявлено пріоритет та до дати пріоритету заявки в інтересах своєї діяльності, добросовісно його використовувала в Україні або здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання).

Особисті ж немайнові права (у науковій літературі їх ще називають моральними правами [3, с. 248]) – це категорія абсолютних суб'єктивних прав учасників правовідносин, які не мають економічного змісту, належать творцю (автору) незалежно від його майнових прав інтелектуальної власності, зберігаються за ним у разі передання майнових прав інтелектуальної власності, і забезпечують нематеріальні (немайнові) інтереси особи. У системі цивільного права особисті немайнові права розглядаються як його підгалузь, одним із структурних елементів якої є окремий інститут особистих немайнових прав інтелектуальної власності [4, с. 164]. Вони безпосередньо належать автору і тому не можуть бути об'єктом вилучення, примусового виконання або експропріації, а також предметом розповсюдження на них дії строку позовної давності. Ст. 423 ЦК України до особистих немайнових прав інтелектуальної власності відносить право на визнання людини творцем (автором, винахідником тощо) об'єкта інтелектуальної власності, право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця та інші немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. Зміст права на авторство полягає в тому, що саме творець має право стверджувати, що об'єкт інтелектуальної власності є результатом його інтелектуальної творчої діяльності, і право авторства на цей результат належить йому як творцю. Автор може оприлюднити результат своєї творчості під власним ім'ям, або під псевдонімом, або навіть взагалі анонімно. Такий зміст права авторства притаманний інституту авторського і суміжних прав.

Що стосується результатів науково-технічної діяльності, то законодавство визнає право авторства за творцем всіх об'єктів цієї групи, крім комерційної таємниці. До

результатів індивідуалізації товарів (послуг) та їх виробників право на авторство взагалі не визнається – законодавство визнає лише майнові права інтелектуальної власності на них. Їх набувають фізичні та юридичні особи на підставі того, що вони є власниками охоронних документів на ці об'єкти або у силу факту їх використання. До особистих немайнових прав суб'єктів інтелектуальної власності належить і право перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі або репутації творця. Це право дозволяє творцю назавжди зберегти зв'язок із своїм результатом інтелектуальної творчої діяльності, що виявляється насамперед у тому, що автор контролює процес оприлюднення свого твору. Право на недоторканість об'єкта інтелектуальної власності дозволяє його суб'єктам вжити заходів щодо недопущення можливості завдання шкоди цьому об'єкту, або його створенню. Законодавством не встановлюється вичерпний перелік особистих немайнових прав, що пов'язано з особливостями їх регулювання на окремі об'єкти інтелектуальної власності.

Таким чином, найбільш поширеною класифікацією прав інтелектуальної власності є їх поділ на особисті немайнові та майнові. Право на результати інтелектуальної творчої діяльності являє собою тісне поєднання майнових та особистих немайнових прав. Ці групи прав не є незалежними одна від одної. Так, наприклад, право авторства і право на зазначення імені автора супроводжують результат інтелектуальної діяльності навіть у випадку повної уступки всіх майнових прав – таким чином, цей результат ніколи повністю не виходить із сфери впливу творця. Право на недоторканість твору тісно пов'язано з правом на переробку; право на обнародування твору, яке визнається значною кількістю країн як особисте немайнове право, має властивості, притаманні майновим правам і т. і. Тому особисті немайнові права не можна штучно виокремити із інституту прав на результати інтелектуальної діяльності. Обидві групи прав необхідно визнати виключними, оскільки вони виражають монополізм на продукти інтелектуальної праці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коротюк О. В. До питання змісту понять «інтелектуальна власність» та «право інтелектуальної власності». *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 6. С. 125–138.
2. Тверезенко О. Підстави виникнення (набуття) майнових прав інтелектуальної власності. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 4. С. 76–85.
3. Право інтелектуальної власності : підручник / за заг. ред. д. ю. н., проф. Булеци С.Б., к. ю. н., доц. Чепис О. І. Ужгород : РІК-У, 2019. 488 с.
4. Хрідочкін А. В. Вітчизняний досвід та перспективи публічного адміністрування у сфері

ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Ярошевська Т. В.

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Трансфер технологій відіграє значну роль в економічному розвитку кожної провідної країни, в тому числі і в Україні. Безперечно, трансфер технологій як сучасний засіб впровадження інновацій на підприємстві надає можливість прискорити та вдосконалити процес виробництва, підняти рівень конкурентоспроможності товарів, а належне регулювання і фінансування цієї сфери в довгостроковій перспективі відкриває перед країнами можливість вийти у світові промислові лідери.

У європейських країнах механізми трансферу технологій вже давно працюють і продовжують далі вдосконалюватися, тоді як в Україні цей процес ще знаходиться на стадії зародження і вимагає детального опрацювання. Тому Україні важливо вивчити досвід провідних європейських країн щодо правового врегулювання відносин у сфері передачі технологій і виявити позитивні напрацювання, які можна було б запозичити і закріпити у відповідному законодавстві нашої держави.

Впровадження та комерціалізація конкурентоспроможних передових технологій, ефективний технологічний обмін розширить можливості високотехнологічного імпорту та експорту, сприятиме запровадженню єдиних високих стандартів економічного розвитку та налагодженню співробітництва у цій сфері між Україною та країнами-членами ЄС. Адже обраний Україною шлях інтеграції в ЄС потребує максимального наближення національного законодавства до законодавств країн-членів ЄС. Актуальність розв'язання цього питання є очевидною, оскільки це дозволить визначити конкретні заходи, які сприятимуть вступу України в ЄС.

З перших же років незалежності України в нашій країні багато уваги приділяється пріоритетним напрямам розвитку наукової та науково-технологічної діяльності, підходи та норми до яких містяться, зокрема, у Законах України: «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність» та інших нормативно-правових актах, що регулюють відносини у цій сфері. Проте протягом останніх років